

Příspěvky v tematických sekcích (C)

Učitelská profese: postavení a podmínky práce učitele

Michaela Píšová

Emocionální aspekty expertnosti a expertního výkonu v učitelské profesi

Institut výzkumu školního vzdělávání PdF MU

Profesionalizace učitele je jednou z klíčových otázek diskuse o kvalitě ve vzdělávání. V souvislosti s akcentem na kvalitu je v profesích v posledních desetiletích věnována velká pozornost výzkumu expertnosti a expertního výkonu. Výzkumné studie se zaměřují v převážné většině na kognitivní dimenzi expertnosti a na charakteristiky expertního výkonu. V profesi učitele však vstupují do hry zásadním způsobem také emocionální, volní, postojové a etické aspekty expertnosti, kterými se dosavadní výzkum zabýval v mnohem menší míře. Příspěvek je přehledovou studií zaměřenou především na výzkum emocionálních aspektů expertnosti v učitelské profesi.

Petr Urbánek,
Markéta Votočková,
Jana Wernerová

K metodologii zjišťování podmínek práce učitele

Katedra pedagogiky a psychologie FP TU v Liberci

Příspěvek je jedním z kolektivních výstupů Studentské grantové soutěže na učitelské fakultě (FP TU v Liberci) a zabývá se problematikou metodologických možností pedeutologického výzkumu podmínek práce učitele. Smyslem těchto aktivit je reálné zapojení studentů do základů vědecké práce a současně také odborný důkladný průnik do problematiky vlastní budoucí profese. Předmětem bádání jsou současné podmínky práce učitele v české základní škole. Tato tematika není v českém diskurzu jednoznačně ani hutněji uchopena, navíc jde o jev značně dynamický a kontextuální. Přitom jej lze považovat v souvislosti se stále vyššími nároky na učitelkou profesi jako zcela zásadní. V příspěvku jsou popsány a analyzovány vybrané metody šetření, pomocí kterých autoři provedli terénní výzkum mezi učiteli základní školy, který byl zaměřen na problematiku podmínek práce i motivační faktory v učitelství. Na základě zkušeností s výsledky tohoto výzkumu je z použitých metod analyzována v současnosti méně využívaná metoda profesiografie, její metodologické přednosti a rizika.

Příspěvek je součástí řešení jednoho z témat výzkumného záměru PdF MU Brno MSM0021622421 Škola a zdraví pro 21. století. Shrnuje výsledky z několika výzkumných sond zaměřených na činnosti třídního učitele ovlivňující zdravý vývoj žáků. Jeden z výzkumných okruhů našeho tématu souvisel s hledáním odpovědí na otázky – jaká je pozice třídního učitele mezi činiteli, kteří se podílejí na výchově žáků v podmínkách české základní a střední školy a jak je reflektována závažnost funkce třídního učitele na jednotlivých stupních školního vzdělávání třídními učiteli, žáky, vedením školy a rodiči žáků? Hlavní výzkumnou metodou byla dotazníková šetření. První výzkumný soubor tvořilo 240 (100 %) respondentů, učitelů základních a středních škol. Druhý výzkumný soubor tvořilo celkem 248 (100 %) respondentů, žákyň a žáků základních a středních škol. Třetí výzkumný soubor tvořilo 304 rodičů. Čtvrtá výzkumná sonda měla 31 respondentů (zástupců ředitelů základních a středních škol). Výzkumná šetření byla realizována na dvanácti ZŠ a SŠ v Jihomoravském kraji. Z našich zjištění vyplývá, že třídní učitelé mají stále nezastupitelné místo ve výchovném dění školy, a předpokládáme, že postavení (funkce) třídního učitele nebude v rámci proměn českého školství ztrácet na významu, ale naopak, význam tohoto výchovného činitele bude postupně narůstat spolu s realizací kvalitativních změn ve výchovném působení školy.

Příspěvek se zamýšlí nad problematikou výzkumu postojů učitelů – možnostmi, ale také obtížemi, se kterými se výzkumník může setkat. Konkrétně je pak situace přiblížena na případě dílčí části realizovaného výzkumného šetření v rámci projektu IGA „Analýza postojů a potřeb učitelů základních škol ve vztahu k edukaci sociálně znevýhodněných žáků“. Problematika sociálního znevýhodnění žáků jako proměnná ve vztahu ke vzdělávání je v současnosti aktuálním tématem, jež lze zkoumat z mnoha různých hledisek. Ve zmíněném výzkumu, je tento fenomén zkoumán na základě analýzy postojů učitelů k sociálně znevýhodněným žákům, neboť vycházíme z předpokladu, že postoj, může významně ovlivnit výchovně-vzdělávací proces a samotnou edukační činnost učitele nejen ve vztahu k sociálně

Stanislav Střelec,
Jana Krátká,
Evžen Řehulka

K postavení třídního učitele v současné české škole

Katedra pedagogiky PdF MU,
Katedra psychologie PdF MU

Vladimíra Kocourková,
Anna Šafránková

Kvantitativní a kvalitativní rozměr výzkumu postojů učitelů ve vztahu k sociálnímu znevýhodnění žáků

Ústav pedagogiky a sociálních studií PdF UP v Olomouci